

Nr 89.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1930 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den högre lantbruksundervisningens ordnande jämte i ämnet väckta motioner.

Under punkt 17 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för byggnadsarbeten för den högre lantbruksundervisningen m. m. beräkna för budgetåret 1930/1931 ett belopp av 621,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 14 mars 1930 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 249, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) *dels* besluta, att vid Ultuna skall inrättas en lantbrukshögskola och vid Alnarp ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut i överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad förslag;

2) *dels* för budgetåret 1930/1931 anvisa

a) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan ett extra reservationsanslag av 358,200 kronor;

b) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett extra reservationsanslag av 262,800 kronor;

3) *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 erforderliga åtgärder för tillsättande av lärarbefattningar vid lantbrukshögskolan och Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

Motioner.

A) nr 530 av herrar *Pehrsson* i Bramstorp och *Hammarlund*, vari hemställts, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 249, hemställa om förnyad utredning samt om förslag skyndsammast möjligt till organisation av såväl den högre som den lägre lantbruksundervisningen och i samband därmed organisation av den statliga försöksverksamheten;

B) nr 539 av herr *Nordkvist*, vari hemställt, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 249, måtte besluta att hemställa hos Kungl. Maj:t om sådan förnyad snabb utredning av den högre lantbruksundervisningens ordnande, att högskolans samorganisation med Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet fullständigare utredes, att möjligheten av högskolans förläggning till Centralanstaltens område vid Stockholm klarlägges, samt att i motionen framförda synpunkter på vissa ämnens placering i undervisningshänseende beaktas;

C) nr 540 av herr *Hedlund* i Häste, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta,

- 1) att vid Ultuna skall inrättas en lantbrukshögskola;
- 2) att förflyttning av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet äger rum enligt i motionen angivna grundlinjer; och
- 3) att Kungl. Maj:t till nästkommande riksdag framlägger detaljerat förslag därom;
- 4) att vid Alnarp inrättas ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut enligt Kungl. Maj:ts förslag;
- 5) att för budgetåret 1930/1931 anvisas:
 - a) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan ett extra reservationsanslag av 358,200 kronor;
 - b) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett extra reservationsanslag av 262,800 kronor;
- 6) att Kungl. Maj:t bemyndigas att vidtaga under tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 erforderliga åtgärder för tillsättande av lärarebefattningar vid lantbrukshögskolan och Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

D) nr 541 av herrar *Ljung* och *Månsson* i Erlandsro, vari hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 249, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av i motionen anförda synpunkter låta verkställa utredning samt för riksdagen så fort ske kan framlägga förslag till ordnandet av den högre lantbruksundervisningen och den statliga forsknings- och försöksverksamheten på jordbruksområdet; samt

E) nr 542 av herr *Magnusson* i Skövde, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, dels att vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut måtte anställas en lektor med huvudsaklig undervisningsskyldighet i trädgårdsanläggningskonst, dels ock att nödiga medel anvisas för ändamålet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de gjorda framställningarna, hänvisas till motionerna.

Enligt gällande stadgar för de båda lantbruksinstituten vid Ultuna och Alnarp (1918 nr 405 respektive 406), hava dessa institut till ändamål att

meddela en på vetenskaplig forskning grundad undervisning i lanthushållningen. Institutet omfatta dels en agronomkurs, som har till ändamål att lämna den för ett rationellt jordbruks utövande erforderliga teoretiska grundvalen, dels en konsulentkurs, som utgöres av en på agronomkursen byggd fortsättningskurs, avsedd för utbildning av konsulenter, lärare och andra, vilka önska förvärva djupare insikter i jordbruk eller husdjursskötsel eller — vid Alnarp — mejerihantering. Med Alnarpsinstitutet är förenad en lägre mejeriskola, avsedd att utbilda mejerister.

Vid agronomkursen omfattar undervisningen två år och skall så ordnas, att nya elever kunna mottagas varje år. Undervisningen i denna kurs är gemensam för alla elever, som tillhöra samma årsavdelning. Vid konsulentkursen omfattar undervisningen ett år. Konsulentkursen är vid Ultuna uppdelad på två linjer, den ena företrädesvis för utbildning inom jordbruksfacket och den andra företrädesvis för utbildning inom husdjursfacket, samt vid Alnarp på tre linjer, nämligen de två nu nämnda samt en linje för utbildning inom mejerifacket. I praktiken har sådan uppdelning av konsulentundervisningen kommit till stånd, att jordbrukslinjen varit förlagd till Ultuna samt husdjurs- och mejerilinjerna till Alnarp.

Riksdagen anhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 maj 1926, nr 182, om allsidig utredning samt förslag snarast möjligt rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 30 september 1926 därtill givet bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet nio sakkunniga personer att inom departementet verkställa utredning samt avgiva förslag rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

Efter verkställd utredning hava de sakkunniga, som antogo benämningen »högre lantbruksundervisningssakkunniga», den 12 november 1927 avlämnat *betänkande med förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande* (statens offentliga utredningar 1927: 32).

Utredningen omfattar ett flertal alternativ, erhållna genom att såsom förutsättningar räkna med olika system för undervisningens anordnande och olika förläggningsplatser för de särskilda undervisningsanstalterna. I förstnämnda avseende har räknats med två olika möjligheter, nämligen antingen att den högskolemässiga lantbruksundervisningen skall anordnas i huvudsak fristående från undervisningen för utbildning av driftsledare (agronomkurs), eller också att agronomkurs normalt bildar grunden för de fortsatta högskolestudierna. Det förstnämnda av dessa båda system för undervisningens anordnande har i betänkandet betecknats såsom huvudalternativ A och det sistnämnda såsom huvudalternativ B. Rörande förläggningen innefattar huvudalternativet A följande särskilda alternativ:

	Engångs- kostnader kronor	Årliga kostnader kronor
<i>Alt. A I:</i> Högskola vid Ultuna; agronomkurs vid Alnarp	1,427,400: —	434,028: —
<i>Alt. A II:</i> Högskola vid Alnarp; agronomkurs vid Ultuna	1,478,700: —	437,370: —
<i>Alt. A III:</i> Högskola i Stockholm; agronomkurs vid Alnarp	2,492,600: —	449,652: —.

De sakkunniga hava förordat upprättandet av dels en lantbrukshögskola vid Ultuna och dels en anstalt för agronomutbildning samt högre mejeri- och trädgårdsundervisning vid Alnarp. Enligt de sakkunnigas beräkningar skulle realiserandet av ifrågavarande förslag medföra en engångskostnad av 2,066,700 kronor, därav 83,000 kronor avseende Alnarps egendom och lantbruksskola. De årliga kostnaderna för den sålunda reformerade och utvidgade undervisningen beräknas av de sakkunniga till 582,636 kronor.

Vidare hava inom jordbruksdepartementet varit tillkallade fyra utredningsmän för *utredning rörande centralanstaltens för jordbruksförsök och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning*, vilka den 12 september 1929 avlämnat utredning i ämnet (statens offentliga utredningar 1929:19). Denna utredning innefattar följande fyra alternativ.

1) Anstaltens fyra avdelningar tänkas tillsammans bilda en till platsen för lantbrukshögskolan förlagd fristående försöksanstalt (*alternativ A*);

2) samtliga fyra avdelningar tänkas införlivade med lantbrukshögskolan (*alternativ B*);

3) jordbruks- och husdjursavdelningarna tänkas tillsammans bilda en till platsen för lantbrukshögskolan förlagd fristående försöksanstalt, medan avdelningarna för kemi och bakteriologi tänkas införlivade med lantbrukshögskolan (*alternativ C*);

4) jordbruks- och husdjursavdelningarna tänkas vara även i fortsättningen förlagda till Experimentalfältet, medan avdelningarna för kemi och bakteriologi tänkas införlivade med lantbrukshögskolan (*alternativ D*).

Beträffande samtliga nu angivna fyra alternativ förutsätta utredningsmännen att den del av verksamheten vid centralanstaltens botaniska avdelning, som avser de odlade växternas livsvillkor och förädling, införlivas med lantbrukshögskolan.

*Innebörden av
Kungl. Maj:ts
förslag.*

Kungl. Maj:ts förevarande proposition ansluter sig till de högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag om upprättande dels vid Ultuna av en från undervisningen för utbildning av driftsledare (agronomkurs) fristående lantbrukshögskola dels ock vid Alnarp av särskild anstalt för agronomutbildning samt högre mejeri- och trädgårdsutbildning. Där-

emot innefattar propositionen icke något förslag till lösning av frågan om centralanstaltens för jordbruksförsök ställning till den högre lantbruksundervisningen.

Motionerna II: 530, 539 och 541 innefatta hemställan om avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition och begäran om ny utredning rörande ordnandet av den högre lantbruksundervisningen. Avslagsyrkandena grunda sig icke på någon från Kungl. Maj:t avvikande mening rörande behovet av att åvägabringa en högskoleutbildning på jordbrukets område utan hänföra sig till vissa principiella meningsskiljaktigheter beträffande lämpligaste sättet för lösningen av denna fråga. I samtliga tre nu berörda motioner och jämväl i motionen II: 540 — vilken i vissa avseenden innefattar ett biträdande av Kungl. Maj:ts förslag — framhålls såsom oeftergivligt, att frågan om centralanstaltens ställning till den högre lantbruksundervisningen löses samtidigt med lantbrukshögskolefrågan, och uttala sig motionärerna för en samorganisation i en eller annan form. I motionen II: 540 upptages i sådant avseende de i ovan sistberörda sakkunnigebetänkande med B och C betecknade alternativen. Motionen II: 530 innefattar därtill krav på att i detta sammanhang jämväl upptages frågan om den lägre lantbruksundervisningens organisation. *Motionerna.*

Beträffande vidare huvudlinjerna för den högre lantbruksundervisningens organisation hava i motionerna framkommit olika meningar. Sålunda åsyftar motionen II: 541 lantbrukshögskolefrågans lösning genom påbyggnad av lantbruksinstitutet vid Ultuna och Alnarp till två jämställda med i vissa avseenden specialiserade högskolor, i samband varmed den vid centralanstalten bedrivna verksamheten skulle uppdelas å och infogas i dessa högskolor. I samband härmed har jämväl berörts frågan om lantmäteriuundervisningen och utbildningen av statens lantbruksingenjörer. Motionerna II: 539 och 540 innebära ett godtagande i princip av den uppfattningen, att endast en lantbrukshögskola bör inrättas. Med avseende å förlägningsplatsen åter hävdas i den senare motionen, att högskolan bör förläggas till Ultuna, under det att i motionen II: 539 lämnas företräde åt en förläggning till centralanstaltens område invid Stockholm.

Motionen II: 542 slutligen, vilken endast berör en detalj i förevarande proposition, avser inrättande vid förenämnda institutet vid Alnarp av en lektorstjänst med huvudsaklig undervisningsskyldighet i trädgårdsanläggningskonst.

Riksdagen har i sin ovanberörda skrivelse 1926 om utredning och förslag rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande kraftigt understrukit behovet av en omorganisation på detta område. Genom den i ärendet verkställda utredningen och de däröver avgivna yttrandena *Utskottet.*

har detta behov till alla delar bestyrkts. Att utskottet likväl icke finner sig kunna biträda det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget till frågans lösning sammanhänger närmast med att utskottet beträffande centralanstaltens för försöksväsendet ställning till den högre lantbruksundervisningen hyser en principiellt annan uppfattning än den som kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

På sätt framgår av propositionen har departementschefen i likhet med de utredningsmän, som haft att utreda frågan om centralanstaltens ställning till en blivande lantbrukshögskola, ansett att frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande borde nu upptagas till avgörande utan direkt sammanhang med spörsmålet om den statliga försöksverksamhetens anknytning till nämnda undervisning. Skulle vid en utredning rörande försöksverksamheten, som departementschefen ansett böra komma till stånd, befinnas lämpligt anknyta vissa grenar av försöksverksamheten till lantbrukshögskolan, borde detta enligt departementschefens mening utan större olägenhet kunna ske även efter högskolans inrättande. Emellertid framhöllo redan tre av de högre lantbruksundervisningssakkunniga i en reservation till förenämnda betänkande, att vid en omorganisation av den högre lantbruksundervisningen en samorganisation av lantbrukshögskolan och centralanstalten för jordbruksförsök vore i hög grad önskvärd. I åtskilliga av de över de sakkunnigas betänkande avgivna yttrandena hava, såsom närmare framgår av den i propositionen lämnade redogörelsen, förordats en samorganisation i en eller annan form av ifrågavarande anstalter, varvid jämväl understrukits vikten av att redan från början anstalter träffades i sådant syfte. I de fyra motioner, vilka upptagit högskolefrågan i hela dess vidd, har ock enstämmigt framställts krav i enahanda riktning.

För egen del vill utskottet erinra, hurusom centralanstalten för jordbruksförsök, vilken ursprungligen avsetts att utgöra en försöksanstalt, mer och mer kommit att intaga ställningen av en anstalt för vetenskaplig forskning på jordbrukets område, en utveckling varemot i och för sig icke torde vara något att erinra. Vid angivet förhållande och då det vetenskapliga forskningsarbetet här liksom inom andra områden otvivelaktigt närmast måste anses hava sin plats inom den högre undervisningsanstalten på området i fråga, framstår i öppen dag, att en samorganisation bör äga rum mellan den högre lantbruksundervisningen och den ifrågavarande försöksanstalten. Härtill kommer att en sådan anordning jämväl torde vara ägnad att i icke oväsentlig mån bidra till en begränsning av statens utgifter för de ändamål, varom här är fråga. Utskottet håller sålunda före, att den högre lantbruksundervisningen bör ordnas i anknytning till den centrala försöksanstalten. Såsom framgår av en i propositionen återgiven, av särskilda sakkunniga verkställd utredning beträffande centralanstaltens och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning, kunna härvid

flera olika möjligheter tänkas ifrågakomma. De sakkunniga hava sålunda framlagt fyra särskilda alternativ i sådant avseende. Emellertid hava de sakkunniga med hänsyn till de direktiv, som givits rörande sistberörda utredning, begränsat sitt arbete till att undersöka, på vad sätt centralanstalten vid förflyttning, helt eller delvis, syntes kunna anknyttas till en blivande lantbrukshögskola och sålunda icke ansett sig hava anledning upptaga frågan, huruvida en förflyttning över huvud taget av hela centralanstalten eller delar därav kunde för ett lämpligt ordnande av ifrågavarande angelägenhet anses lämplig och önskelig. På sätt ovan nämnts har departementschefen ansett frågan om den högre lantbruksundervisningen kunna upptagas till avgörande utan direkt sammanhang med spørsmålet om försöksverksamhetens anknytning till nämnda undervisning.

Även med tillgång till de sakkunnigas föreliggande, otvivelaktigt beaktansvärda alternativ till samorganisation mellan ifrågavarande anstalter anser sig utskottet icke utan Kungl. Maj:ts föregående prövning och övervägande av det lämpligaste sättet för denna frågas lösning böra nu upptaga saken till slutligt avgörande. Då utskottet vidare icke kan bortse från de enligt utskottets mening väsentliga olägenheter i olika avseenden, som skulle föranledas av att först efter högskolefrågans lösning besluta om centralanstaltens anknytning till nämnda undervisning, finner sig utskottet i överensstämmelse med de motionsvis gjorda yrkandena icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förevarande proposition utan anser, att Kungl. Maj:t bör underkasta ifrågavarande spørsmål det ytterligare övervägande, som kan krävas med hänsyn till vad utskottet ovan anfört.

I övrigt synes utskottet frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande böra ske i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t i förevarande proposition framlagda förslaget. Utskottet kan sålunda icke ansluta sig till den i motionen II:541 framförda synpunkten om utbyggande till högskolor av båda de nuvarande lantbruksinstituten vid Ultuna och Alnarp utan håller före, att ifrågavarande undervisning bör koncentreras till *en* högskola. Med avseende å platsen för högskolans förläggande kunna såsom framgår av propositionen, till vilken utskottet i detta avseende vill hänvisa, anföras starka skäl för såväl Ultuna som Alnarp. Ur synpunkten av landet i dess helhet anser utskottet emellertid i likhet med departementschefen, att företräde bör lämnas för en förläggning till mellersta Sverige. Med hänsyn till den av utskottet förordade samorganisationen mellan lantbrukshögskolan och den inom Stockholms stads område belägna centralanstalten torde — förutom, såsom Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionen II:540 innebär, Ultuna — jämväl på sätt i motionen II:539 ifrågasatts den nuvarande platsen för centralanstalten böra komma under närmare över-

vägande. Det slutliga valet i förevarande hänseende torde sålunda böra stå mellan Ultuna och Stockholm.

Vid det förnyade övervägande av lantbrukshögskolefrågan, som utskottet anser bör komma till stånd, torde jämväl ett par ytterligare motionsvis berörda spörsmål böra närmare uppmärksammas. I motionen II: 541 har sålunda framhållits, att enligt Kungl. Maj:ts på de sakkunnigas betänkande grundade förslag skulle för inträde vid lantbrukshögskolan fordras bland annat avlagd studentexamen med godkända betyg i vissa särskilt angivna ämnen eller på annat sätt ådagalagda motsvarande kunskaper, i samband varmed departementschefen visserligen uttalat, att det borde allvarligt övervägas, huruvida icke statsmakterna direkt borde medverka till att i fall, då det skulle vara förenat med betydande svårigheter för högskoleaspiranter att skaffa sig de kunskaper, varom här vore fråga, genom särskilt avpassade undervisningskurser det underlättades för ifrågavarande aspiranter att skaffa sig erforderlig förutbildning. Dessa inträdesfordringar skulle enligt motionärernas mening från möjligheten att komma in i lantbrukshögskolan utestänga den grupp unga män från jordbrukarhemmen, som hittills, efter genomgången folkhögskola eller lantmannaskola och erforderlig komplettering vunnit inträde vid lantbruksinstitutet. Mot dessa fordringar har också i flera av de över de sakkunnigas betänkande avgivna yttrandena framställts erinringar. För egen del vill utskottet, med hänsyn till de i förevarande avseende uttalade betänkligheterna i fråga om Kungl. Maj:ts förslag, framhålla angelägenheten av att i samband med det förnyade övervägandet av lantbrukshögskolefrågan förslag jämväl utarbetas till sådana anordningar, som utan att eftersätta kravet på de teoretiska kunskaper, som måste anses såsom en oundgänglig förutsättning för ett framgångsrikt bedrivande av studier vid lantbrukshögskolan, kunna vara ägnade att underlätta för ungdom, tillhörande den jordbrukande befolkningen, att vinna inträde vid högskolan.

I motionen II: 530 har uttalats vissa betänkligheter mot läggningen av den i propositionen föreslagna agronomkursen vid Alnarp för utbildande närmast av driftsledare för det större jordbruket, vilken enligt motionärernas mening erbjöde ur det praktiska jordbrukets synpunkt sämre utbildningsmöjligheter än de nuvarande agronomkurserna vid Ultuna och Alnarp. För egen del hyser jämväl utskottet den uppfattningen, att i förevarande avseende ett förnyat övervägande torde vara av behovet påkallat i syfte att göra ifrågavarande utbildning mera praktiskt betonad.

I betraktande av vikten att frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande snarast möjligt bringas till sin lösning, finner utskottet angeläget, att nytt förslag i ämnet förelägges 1931 års riksdag.

Även om, med hänsyn till det sammanhang, som lantbrukshögskolan såsom utbildningsanstalt för bland annat lärare vid den lägre lantbruksundervisningen torde äga med denna undervisning, det såsom i motionen

II: 530 anförts skulle vara önskvärt, att jämväl sistnämnda fråga kunde lösas samtidigt med lantbrukshögskolefrågan, synes på grund av vad utskottet uttalat rörande tiden för framläggande av nytt förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande någon direkt hemställan i sådant avseende icke böra göras.

Av den ställning, som utskottet intagit till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, torde framgå, att utskottet självfallet icke kan ingå på den i motionen II: 542 berörda detaljen i samma förslag.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke må vinna riksdagens bifall;

2) att riksdagen må med anledning av motionerna II: 530, 539, 540 och 541 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredning rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande, som kan påkallas med hänsyn till vad utskottet här ovan anført, samt om framläggande för 1931 års riksdag av förnyat förslag i ämnet;

3) att motionerna II: 530, 539, 540, 541 och 542, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført och hemställt, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1930.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm*, *Nilsson* i *Kabbarp*, *Elof B. Andersson*, *Linders*, *Carl E. Eriksson*, *von Stockenström*, *Fritiof Gustafson* och *Henriksson** samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i *Uppmälby*, *Sköld*, *Hedlund* i *Häste*,* *Uddenberg*, *Svensson* i *Grönvik*, *Månsson* i *Erlandsro*,* *Weibull* och *Olsson* i *Rödningsberg*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

- 1) av herr *Sederholm*,
- 2) av herrar *Nilsson* i Kabbarp, *Henriksson*, *Månsson* i Erlandsro och *Weibull*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Utskottet.

»Riksdagen har i sin ovanberörda skrivelse 1926 om utredning och förslag rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande kraftigt understrukt behovet av en omorganisation på detta område. Genom den i ärendet verkställda utredningen och de däröver avgivna yttrandena har detta behov till alla delar bestyrkts. Att utskottet likväl finner sig icke kunna biträda det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget beror huvudsakligen på tvenne omständigheter. Utskottet anser nämligen, dels, i olikhet med Kungl. Maj:t, att spörsmålet om centralanstaltens för försöksväsendet framtida ställning bör ordnas i omedelbart sammanhang med frågan om den högre lantbruksundervisningen, dels också att organisationen av denna senare bör ske på annat sätt än Kungl. Maj:t föreslagit.

På sätt framgår av propositionen har departementschefen i likhet med de utredningsmän, som haft att utreda frågan om centralanstaltens ställning till en blivande lantbrukshögskola, ansett att frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande borde nu upptagas till avgörande utan direkt sammanhang med spörsmålet om den statliga försöksverksamhetens anknytning till nämnda undervisning. Skulle vid en utredning rörande försöksverksamheten, som departementschefen ansett böra komma till stånd, befinnas lämpligt anknyta vissa grenar av försöksverksamheten till lantbrukshögskolan, borde detta enligt departementschefens mening utan större olägenhet kunna ske även efter högskolans inrättande. Emellertid framhöllo redan tre av de högre lantbruksundervisningssakkunniga i en reservation till deras betänkande, att vid en omorganisation av den högre lantbruksundervisningen en samorganisation av lantbrukshögskolan och centralanstalten för jordbruksförsök vore i hög grad önskvärd. I åtskilliga av de över de sakkunnigas betänkande avgivna yttrandena hava, såsom närmare framgår av den i propositionen lämnade redogörelsen, förordats en samorganisation i en eller annan form av ifrågavarande anstalter, varvid jämväl understrukt vikten av att redan från början anstalter träffades i sådant syfte. I de fyra motioner, vilka upptagit högskolefrågan i hela dess vidd, har ock enstämmigt framställts krav i enahanda riktning.

För egen del vill utskottet erinra, hurusom centralanstalten för jord-

bruksförsök, vilken ursprungligen avsetts att utgöra en försöksanstalt, åtminstone i fråga om flertalet avdelningar, mer och mer kommit att intaga ställningen av en anstalt för vetenskaplig forskning på jordbrukets område, en utveckling varemot i och för sig icke torde vara något att erinra. Vid angivet förhållande och då det vetenskapliga forskningsarbetet här liksom på andra områden otvivelaktigt närmast måste anses böra vara förenat med den högre undervisningen på området i fråga, framstår i öppen dag, att en samorganisation bör äga rum mellan den högre lantbruksundervisningen och den ifrågavarande försöksanstalten. En sådan anordning torde bäst tjäna såväl undervisningen som forskningen och den praktiska försöksverksamheten. Med en sådan anordning torde ock möjlighet förefinnas för vissa ekonomiska besparingar. Utskottet håller sålunda före, att den vetenskapliga forskning och försöksverksamhet på jordbrukets område, som nu handhaves av centrala försöksanstalten, bör ordnas i anknnytning till den högre lantbruksundervisningen.

Enligt det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget skulle den egentliga högre lantbruksundervisningen ordnas på så sätt, att lantbruksinstitutet vid Ultuna ombildas till en lantbrukshögskola, medan däremot Alnarps lantbruks- och mejeriinstitut skulle anförtros vissa andra uppgifter. Ett sådant sammanförande av den högre lantbruksundervisningen till en enda plats måste enligt utskottets mening bliva förenat med allvarliga olägenheter. Visserligen kan det sägas, att denna undervisning till stor del är av sådan art, att den icke är bunden av eller hänför sig till de naturliga förutsättningar, som äro till finnandes i en viss landsdel, men å andra sidan måste även den högre lantbruksundervisningen, liksom den lägre, i vissa avseenden och kanske de mest betydelsefulla delarna, anpassa sig efter de yttre betingelserna. Uppenbart är också, att jordbrukets allmänna ståndpunkt i den ort, där ifrågavarande undervisning bedrives, måste utöva ett väsentligt inflytande på undervisningen i de viktigaste ämnena, såsom jordbrukslära, husdjurslära och jordbruksekonomi.

På grund av dessa i korthet antydda omständigheter skulle det enligt utskottets mening vara ett missgrepp, att nedlägga den högre lantbruksundervisning, som hittills förekommit i landets i fråga om jordbruk mest framstående del, och förlägga densamma till Ultuna eller Stockholm. Utskottet håller före, att den högre lantbruksundervisningen i stället bör ordnas på så sätt, att de båda nuvarande lantbruksinstituten ombildas och utbyggas till lantbrukshögskolor. Härigenom skulle denna undervisning kunna försiggå med vederbörligt hänsynstagande till de vitt skilda förhållandena i vårt land och sålunda bliva till största möjliga gagn för jordbruket i dess helhet. Vissa andra fördelar skulle, såsom i motionen II: 541 framhållits, också kunna vinnas med en sådan anordning. Utskottet vill

sålunda uttala sin anslutning till de i detta avseende i nämnda motion framförda synpunkterna.

Mot förslaget att i vårt land inrätta tvenne lantbrukshögskolor kan invändas, att *en* sådan torde vara tillräcklig för att fylla behovet av högre lantbruksundervisning. Härtill kan erinras, dels att antalet studerande torde bli va större, om det finns två högskolor, förlagda till olika delar av landet, och gagnet av undervisningen därmed också större, dels att, då för exempelvis ingenjörsutbildning finnas två högskolor samt för den allmänna högre utbildningen två universitet och två högskolor, torde det icke kunna anses vara ett oberättigat krav, att två högskolor för lant-hushållningen upprätthållas. Genom ett inordnande av den statliga forsknings- och försöksverksamheten på jordbruket i dessa högskolor skulle för övrigt, såsom redan antytts, de sammanlagda kostnaderna för hela den berörda verksamheten icke behöva överskrida vad som med hänsyn till jordbrukets betydelse för vårt land kan anses skäligt.

Vid det förnyade övervägande av lantbrukshögskolefrågan, som utskottet anser bör komma till stånd, torde jämväl ett par ytterligare motionsvis berörda spörsmål böra närmare uppmärksammas. I motionen II:541 har sålunda framhållits, att enligt Kungl. Maj:ts på de sakkunnigas betänkande grundade förslag skulle för inträde vid lantbrukshögskolan fordras bland annat avlagd studentexamen med godkända betyg i vissa särskilt angivna ämnen eller på annat sätt ådagalagda motsvarande kunskaper, i samband varmed departementschefen visserligen uttalat, att det borde allvarligt övervägas, huruvida icke statsmakterna direkt borde medverka till att i fall, då det skulle vara förenat med betydande svårigheter för högskoleaspiranter att skaffa sig de kunskaper, varom här vore fråga, genom särskilt avpassade undervisningskurser det underlättades för ifrågavarande aspiranter att skaffa sig erforderlig förutbildning. Dessa inträdesfordringar skulle enligt motionärernas mening från möjligheten att komma in i lantbrukshögskolan utestänga den grupp unga män från jordbrukarhemmen, som hittills, efter genomgången folkhögskola eller lantmannaskola och erforderlig komplettering, vunnit inträde vid lantbruksinstituten. Mot dessa fordringar ha också i flera av de över de sakkunnigas betänkande avgivna yttrandena framställts erinringar. För egen del vill utskottet, med hänsyn till de i förevarande avseende uttalade betänkligheterna i fråga om Kungl. Maj:ts förslag, framhålla angelägenheten av att i samband med det förnyade övervägandet av lantbrukshögskolefrågan förslag jämväl utarbetas till sådana anordningar, som utan att eftersätta kravet på de teoretiska kunskaper, som måste anses såsom en oundgänglig förutsättning för ett framgångsrikt bedrivande av studier vid lantbrukshögskolan, kunna vara ägnade att underlätta för ungdom, tillhörande den jordbrukande befolkningen, att vinna inträde vid högskolan.

Även om, med hänsyn till det sammanhang, som lantbrukshögskolan

såsom utbildningsanstalt för bland annat lärare vid den lägre lantbruksundervisningen torde äga med denna undervisning, det såsom i motionen II: 530 anförts skulle vara önskvärt, att jämväl sistnämnda fråga kunde lösas samtidigt med lantbrukshögskolefrågan, synes på grund av angelägenheten av en snar lösning av den alltför länge undanskjutna frågan om vår högre lantbruksundervisnings ordnande någon direkt hemställan i sådant avseende icke böra göras.

Av den ställning, som utskottet intagit till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, torde framgå, att utskottet själfvallet icke kan ingå på den i motionen II: 542 berörda detaljen i samma förslag.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke må vinna riksdagens bifall;

2) att riksdagen må med anledning av motionen II: 541 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredning rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande, som kan påkallas med hänsyn till vad utskottet här ovan anført, samt om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förnyat förslag i ämnet;

3) att motionerna II: 530, 539, 540 och 542 i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført och hemställt, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.»

3) av herrar *Andersson* i Fältenborg och *Linders*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Riksdagen har i — — — utskottet ovan anført (sid. 7 andra stycket).

Vad härefter beträffar platsen för den högre lantbruksundervisningens förläggning finner utskottet de starkaste skälen tala för att den saken avgöres först i sammanhang med själva organisationsfrågan.

Vid det förnyade — — — — — mera praktiskt betonad.

I betraktande av vikten att frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande snarast möjligt bringas till sin lösning, finner utskottet angeläget, att nytt förslag i ämnet om möjligt förelägges 1931 års riksdag.

Även om med — — — — — hemställer utskottet,

1) = utskottet;

2) att riksdagen må — — — om framläggande för riksdagen av förslag i ämnet;

3) = utskottet.